

Ionaproject RUIMTE VOOR OUDERSCHAP

Tweede expertsbijeenkomst op 1.6.06 te Amsterdam, korte samenvatting
De problematiek van de spagaat tussen baan en ouderschap

Aanwezig: Prof Dr Christien Brinkgreve (UU; sociale wetenschappen; interdisciplinaire studie van gezinsverhoudingen), Dr Rita Kohnstamm (psycholoog, columnist), Prof Dr Gouke R. Bonsel (sociale geneeskunde AMC/UvA), Mr Anne-Sophie Andela (CDA Vrouwenberaad), Drs Gert van Dijk (kenniscentrum D66), Dr Koen van der Kamp (CDA, ouder), Drs Jan H. Huisman (Iona Stichting, ouder), Drs Andrea Basedow, notuliste, Ionaproject Ouderschap: Sonja Copijn, Ignaz Anderson, Linda Emmelkamp, Lili Chavannes.

Verbinderd op het laatste moment: Gausje Dolsma (VNO-NCW); Jeroen Dijsselbloem (PvdA)

Vrouwen ondergaan voor én na een bevalling een fysieke en psychische verandering van 6 tot 9 maanden. Uit studies van zwangere vrouwen in Canada en Nederland is gebleken dat de eerste drie maanden van de zwangerschap het meest belangrijk zijn voor de ontwikkeling van de foetus (Bonsel¹). Het belang van borstvoeding en veilige hechting is bij de meeste vrouwen in die periode een natuurlijk levensgevoel; ook jonge vaders beginnen voor het belang van hun rol op te komen. Daarnaast ambiëren man en vrouw veelal ook deelname aan het arbeidsproces als persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheid en als maatschappelijk-economische plicht.

In onze samenleving echter blijkt gezinsritme moeilijk te combineren met arbeidsritme. Keuzes in het voordeel van de baan hebben gevolgen voor het kind en andersom. Officiële school- en opvangtijden en werktijden zijn slecht of hooguit marginaal op elkaar afgestemd. Wat betreft flexibilisering valt op de arbeidsmarkt een wereld te winnen. Een jonge ouder is op dit moment het best uit met een baan in de publieke sector; de commerciële, medische -, en advocatenwereld zijn doorgaans niet flexibel, cq gezinsonvriendelijk. Stress is het gevolg, met voor alle partijen dure problemen van dien.

De situatie verandert naarmate de kinderen opgroeien. Wat blijft is echter de onverenigbaarheid van betrouwbaar werknemerschap met de onvoorziene, 'normale' situaties die zich in ieder gezin voordoen, zoals grotere of kleinere ontwikkelingsproblemen en ziekteperioden.

Iedereen is het erover eens dat kwaliteit en continuïteit in crèches en kinderopvang cruciaal zijn. Hoe dat te garanderen? Het zal je kind maar zijn. Er werd gezegd dat er in Nederland eigenlijk geen slechte crèches zijn. Toch blijken in Nederland veel moeders liever zelf voor hun (kleine) kinderen te willen zorgen.² Publiekelijk wordt dit vaak afgedaan als 'sentiment'; binnenshuis heerst schuldgevoel met de afweermechanismen die daarbij horen. In de herfst publiceren socioloog Brinkgreve en gynaecoloog te Velde een boek met de veelzeggende titel : *Wie wil er nog moeder worden?*³

We leven in een maatschappij waar kinderen eigenlijk nooit 'passen'. Achteruitgang in inkomen, pensioen en maatschappelijke status is veelal onvermijdelijk. De parttime *carrière* komt niet veel voor. Fulltime moeders of vaders met universitaire opleiding wordt meer of minder openlijk beschouwd als kapitaalvernietiging.⁴ Een eventuele kindervens wordt bij sollicitaties verzwegen. Zorgen en opvoeden van eigen kinderen wordt niet als 'werk' gewaardeerd;

kinderopvang, als aanbod op de markt, wel. Stel je voor: ‘zorgouderschap’ als aanbeveling op het CV; welke competenties zouden daarmee worden aangeduid?

Zal het parttimebanenbeleid, zoals dat tot nog toe (juni 2006) in Nederland is gevoerd, anders dan in de Scandinavische landen, waar fulltime dienstverband volgt op lang zwangerschapverlof met terugkomgarantie, de Nederlandse positie in de wereldeconomie nadelig beïnvloeden?

Structurele innovatie zou eerder uitkomst bieden dan langer en harder werken. Wanneer je mensen de ruimte geeft hun eigen werk te organiseren krijg je meer rendement. De meeste gezinnen zijn tegenwoordig klein. Dat schept ruimte voor een baan. Kinderen horen tenslotte op te groeien in het gewone leven, tussen de bedrijven door, maar de ouder moet wel beschikbaar zijn als het nodig is. Bovendien, behalve baan en gezin hebben mensen ook een sociaal- en hobbyleven nodig (Kohnstamm).

Het hebben van een kind is geen individuele hobby. Vergrijzing dreigt, maar ook ontgroening. Economisch gezien is privé minstens anderhalve baan per gezin nodig, terwijl economie en vergrijzing fulltime arbeidsparticipatie van de vrouw noodzakelijk lijkt te maken (Andela). In Nederland is de bijdrage voor kinderen van de overheid vergelijkenderwijs klein.

Stel dat zorgen voor (andermans én eigen) kinderen gehonoreerd wordt met een ‘opvoedingsinkomen of een kindgebonden budget; biedt zo iets animerende keuzevrijheid door kennelijke maatschappelijke waardering voor opvoedingsarbeid? Of werkt het als een (economisch gevaarlijke) stimulans om zich aan de arbeidsmarkt te onttrekken?

¹ Bonsel www.abcd-study.nl

² Sociaal Cultureel Planbureau mei 2006 *Hoe het werkt met kinderen*
Elsevier 7.10.06 omslagartikel *De onzin van gratis crèches*

³ in sept. 2006 uitgekomen

⁴ Sharon Dijksma (PvdA) Volkskrant 23.03.06